

Влада на Република Македонија
Центар за управување со кризи

А Н А Л И З А

на прогласената кризна состојба на дел од територијата на Република Македонија и тоа на подрачјата на јужната и северната граница на Република Македонија, заради зголемен обем на влез и транзитирање на мигранти низ територијата на Република Македонија, со кои се загрозува безбедноста, здравјето и имотот на населението за период од прогласувањето на 19.08.2015 до 17.09.2015

Скопје 2015 година

Од почетокот на оваа година Република Македонија во континуитет се соочува со прилив на зголемен број на бегалци и мигранти кои од територијата на соседна Република Грција во организирани групи влегуваат на наша територија која се наоѓа на т.н “транзитен коридор”¹, кој бегалците и мигрантите од земјите на Блискиот Исток и Северна Африка го користат да пристигнат во земјите на западна Европа, како нивна крајна дестинација, мотивирани од безбедносни и економски причини.

Со драстичното зголемување на бројот на мигранти кои на дневна основа влегуваа и транзитираа во земјава, се зголемија и проблемите, како од безбедносен, така и од хуманитарен карактер. Со донесувањето на одлуката за измени во Законот за азил и привремена заштита беа потенцирани овие проблеми и во голема мерка истите беа надминати. Исто така се намалија и кривичните дела поврзани со криумчарењето на бегалците и мигрантите, како и несреќите во кои тие ги ризикуваа своите животи криејќи се од полицијата и користејќи ризични рути на движење. Паралелно со овие придобивки постојано растеше бројот на бегалци и мигранти кои и понатаму секојдневно влегуваа на јужната граница. Со зголеменото присуство и контакти со мигрантите, дел граѓаните почнаа да градат и сопствен став во однос на овој проблем. За време на летниот период, посебно во периодот јули-август, бројот на лица кои дневно влегуваа и се задржуваа во Р. Македонија драстично се зголеми што предизвика нарушување на јавниот ред и мир и безбедносната состојба во населените места, посебно на јужната граница на подрачјето на општина Гевгелија, нанесување на штети на приватен и јавен имот и животната средина. Државата се соочи со состојба кога веќе не можеше да одговори соодветно на огромниот прилив на мигранти и да им ја пружи соодветната заштита која им следува согласно меѓународните конвенции.

За почетно справување со зголемениот број мигранти на границите на Република Македонија, Владата формираше Работна група на министерско ниво, како и Оперативно тело за справување со зголемен број мигранти, раководено од Министерството за внатрешни работи. Но подоцна, заради масовниот прилив на бегалци и мигранти, како и заради процените и очекувањата кои укажуваа на зголемување на интензитетот на влез и транзитирање на бегалци и мигранти преку територијата на Р. Македонија беше покрената иницијатива со предлог за прогласување на кризна состојба и активирање на механизмите на Системот за управување со кризи. На предлог на Групата за процена и Управувачкиот комитет², Владата на Република Македонија на 19.08.2015 година донесе одлука за прогласување на кризна состојба заради зголемениот обем на влез и транзитирање на мигранти низ нејзината територија. Прогласувањето на кризна состојба беше предмет на дискусии и коментари, како во домашната, така и кај меѓународната јавност, но развојот на состојбата во изминатите триесетина денови, ја покажа оправданоста и неопходноста на донесувањето на таквата одлука.

Со прогласувањето на кризната состојба, државата отпочна со сериозен и високо координиран пристап кон менџирање на истата, постојано подигнувајќи ги капацитетите за соодветен одговор на ситуацијата. Со донесувањето на Одлуката за прогласување на кризна состојба, на краткорочна основа се постигнаа следните цели:

¹ Овој транзитен коридор започнува од земјите на Блискиот исток и земјите на Северна африка, преку Турција и Грција поминува низ територијата на Р. Македонија, продолжувајќи на север низ Србија од каде најчесто преку Унгарија продолжува во земјите на ЕУ.

² Владино тело кои управуваат со Системот за управување со кризи во Р. Македонија.

-Обезбедување на јавниот ред и мир, општата безбедност и заштита на месното население во подрачјата опфатени со кризната состојба, посебно во градот Гевгелија и околината;

-Се обезбеди формално правната основа за ангажирање на сили и капацитети на Армијата на Р. Македонија, како поддршка на силите на МВР и цивилните капацитети на кризниот менаџмент;

-Се обезбеди активирање на механизмите на Системот за управување со кризи, активирање и заседавање на Главниот штаб и употреба на ресурси, согласно процедурите за функционирање во кризна состојба;

-Обезбедување на контролиран влез, прифатен центар каде се врши евиденција на бегалците и мигрантите, организирано укажување на хуманитарна, медицинска и друга потребна помош, како и организиран транзит преку територијата на Р. Македонија;

-Обезбедување на зголемено ниво на меѓуресурска координација и употреба на капацитети и ресурси на институциите од системот за управување со кризи.

Во Центарот за управување со кризи се воспостави функционирањето на Главниот штаб, (согласно член 24 од Законот за управување со кризи), како оперативно и стручно тело кое управува со потребните мерки и активности за справување со кризната состојба и во рок од 24 часа беше изготвен Акционен план за превенција и справување со влез и излез на бегалци и мигранти низ територијата на Република Македонија, во кој се предвидени:

1. Мерки и активности за превенција, и

2. Мерки и активности за справување со кризната состојба.

Со Акциониот план за делување во периодот на прогласената кризна состојба, посебно внимание беше насочено кон следните мерки и активности:

-Одржување на поволна општа безбедносна состојба во подрачјата кеде е прогласена кризна состојба;

-Прифаќање на бегалците и мигрантите на влез во државата и нивно евидентирање;

-Привремено сместување и давање соодветна хуманитарна и здравствена помош;

-Овозможување на непречен и безбеден транзит низ државата;

-Координирана соработка и интеракција помеѓу државните институции, хуманитарните и меѓународни организации и невладиниот сектор.

Покрај наведеното, максимално се настојуваше да се обезбеди примена на постоечките клучни начела и принципи на миграциската политика, дефинирани со Резолуцијата за миграциска политика, како што се:

-Примена на соодветна политики и мерки во однос на бегалците и мигрантите во време на криза;

-Почитување, заштита и обезбедување на човековите права на бегалците и мигрантите согласно меѓународното право;

-Заштита на ранливите категории на бегалци и мигранти со изразено внимание на децата и лицата со посебни потреби;

-Исполнување на меѓународните обврски во согласност со преземените и ратификувани конвенции;

-Избегнување на дискриминација од страна на инволвираните институции, служби и поединци, по било кој основ, и друго.

Во периодот од 19.08 до 17.09.2015 година одржани се осум редовни седници на Главниот штаб во Центарот за управување со кризи и остварени се координирани посети на подрачјето на општина Гевгелија и Куманово од страна на Директорот на ЦУК и други претставници на Главниот штаб, со цел на лице место да се отстранат евидентирани проблеми во справувањето со кризната состојба. На дневна основа се остварува постојана координација, комуникација и размена на информации помеѓу сите вклучени чинители. Исто така се активирани и Регионалните штабови за управување со кризи во Гевгелија и Куманово. Во истиот период остварени се контакти и состаноци со високи претставници на меѓународните организации кои се инволвирани во активности на терен.

Како резултат на координираното ангажирање на сите субјекти во системот за управување со кризи преку Главниот штаб, во наведениот период, посебно внимание беше насочено кон следните активности:

-Се зголеми интензитетот и континуитетот во прибирањето и размена на податоци и информации помеѓу надлежните институции и служби, како на национално, така и на локално ниво,

-Се зајакнаа мерките за обезбедување на државната граница во делот каде е утврдено постоење на кризна состојба,

-Се обезбеди контролиран влез, прифат и транзитирање на бегалците и мигрантите низ територијата на Република Македонија,

-Се зајакна оперативното следење на активности на инволвирани поединци и групи со криминални намери,

-Се формира прифатен центар за времен престој на бегалци и мигранти со потребна инфраструктура, како струја, вода, санитарии и друго, надвор од Гевгелија (на подрачје на поранешен Винојуг) и контролен пункт на железничкиот граничен премин во Табановце,

-Од страна на ЦУК се обезбеди издавање на пропусници за движење и работа на подрачјата зафатени со кризната состојба, во согласност со Законот за управување со кризи,

-Се зголеми обемот и нивото на безбедност на железничкиот и патниот сообраќај заради брз и организиран превоз на бегалците и мигрантите од јужната до северната граница,

-Се зголеми координацијата на мерките и активностите со вклучените меѓународни организации и невладиниот сектор кои обезбедуваат хуманитарна и друга помош за бегалците и мигрантите,

-Се зголеми нивото на информирање на бегалците и мигрантите заради олеснување на нивниот престојот и транзит во Р. Македонија,

-Се обезбеди организирано укажување на прва помош и друго медицинско згрижување за потребите на бегалците и мигрантите, со посебен третман на лицата со посебни потреби и ранливите категории,

Во рамките на прифатниот и транзитен центар за бегалци и мигранти во Гевгелија секојдневно се спроведуваат слените активности:

- Регистрација на бегалците и мигрантите и издавање на потврди за престој и движење низ преку територијата на РМ во дадениот законски рок или искажана намера за поднесување на барање за признавање на правото на азил;
- Медицинско - епидемиолошки мониторинг и обезбедување на здравствена заштита;
- Достапност до основни санитарно - хигиенски услови (санитарни јазли, проточна вода, простор за менување пелени на деца, простор за менување облека);
- Заштита на бегалците и мигрантите од надворешни влијанија: сонце, дожд и ветер, како и сигурност и можност за одмор;
- Распределба на хуманитарна помош (вода, храна, облека, лични хигиенски пакети, облека, обувки, итн);
- Дополнителна помош за лица од ранлива категорија (бебиња, непридружувани малолетници, трудници, болни лица и други лица со посебни потреби);
- Обезбедување на основни информации во врска со процедурата за поднесување на барање за признавање на правото на азил и привремена заштита во Република Македонија (законска процедура, практични информации);

Исто така, соодветна хуманитарна и здравствена помош се укажува и на пуктот при излез од Р. Македонија на железничкиот премин во Табановце.

Имајќи ги во предвид наведените постигнувања во периодот од прогласувањето на кризната состојба, подобрувањето на состојбите со активирањето на механизмите на системот за кризен менаџмент, како и процените и очекувањата на соодветните служби, анализите укажуваат на потребата Управувачкиот комитет да предложи до Владата на Република Македонија да се продолжи времетраењето на кризната состојба во согласност со одредбите од Законот за управување со кризи (член 31). Како образложение на овој предлог посебно се издвојуваат следните анализирани аргументи:

- 1)Основната причина заради која се прогласи кризната состојба на подрачјето на јужната и северната граница, а тоа е големиот прилив на бегалци и мигранти, се уште е актуелна. Процените и очекувањата на надлежните служби укажуваат и на зголемување на интензитетот и фреквенцијата на влез и транзит преку територијата на РМ,
- 2)Улогата и ангажирањето на силите и капацитетите на АРМ како поддршка на силите на МВР во делот на обезбедување на државната граница, како и во поддршката на цивилните институции во справувањето со кризата се покажа како доста корисна и ефикасна, а континуитетот од нивно ангажирање е и понатаму потребен,
- 3)Моменталната состојба со бројот на бегалци и мигранти кои се наоѓаат во прифатни центри во другите транзитни земји (Турција, Јордан, Либан и Грција) е алармантна, што упатува на очекување дека голем број од нив, на краток и среден рок, ќе транзитираат преку територијата на нашата земја,
- 4)Моменталните одлуки кај некои земји од ЕУ за затворање на границите и зголемена контрола при влез може да предизвика застој во дневниот проток на бегалци и мигранти, а со тоа да се придизвикаат проблеми поврзани со задржување на бегалци и мигранти на нашта територија, какои зголемен број на лица кои ќе настојуваат да влезат преку јужната граница,

5) Условите поврзани со прифатот, згрижувањето и транзитот на бегалците и мигрантите во текот есенскиот и зимскиот период се очекува дополнително да се комплицира,

6) Досегашното управување со кризната состојба во рамките на системот за управување со кризи се покажа како успешно и ефикасно и заради континуитет во ангажирањето потребно е да се продолжи времетраењето на кризната состојба.

Анализите укажуваат дека е потребно продолжување на времетраењето на прогласената кризна состојба покрај другото и за да се обезбедат механизми за обезбедување на потребните дополнителни финансиски средства за ангажирањето на вклучените институции, во согласност со нивните искажани потреби.